

KLIO

BR. 80., SV. 1-2, 1998.

Novi dvosveščani broj njemačkog časopisa *Klio* donosi kao obično velik broj priloga o antičkoj povijesti. Christian Mann u članku *Rat, sport i kultura plemstva. O nastanku grčke gimnazije* (Krieg, Sport und Adelskultur. Zur Entstehung des griechischen Gymnasion; str. 7.-21.) nastoji na temelju tekstualnih i slikovnih svjedočanstava iz šestog i petog stoljeća prije Krista oslikati karakter rane gimnazije. Ta ustanova nije služila obrazovanju hoplita, već je bila mjesto gdje se manifestirala plemićka kultura življenja. Njezine temeljne karakteristike bile su ekskluzivnost i *térpsis* (veselje, razonoda, zabava), kao i oštar konkurentski odnos među njezinim posjetiteljima. Svi se ti elementi mogu pronaći u Homerovom opisu bavljenja sportom kod Feačana. Razlog institucionalizacije tog sportskog obrasca tijekom prve polovice 6. st. pr. Kr. u oblik gimnazije leži u razvitku polisa i njegovom povratnom djelovanju na grčku aristokraciju. Širenje okvira individualne akcije kroz izgradnju državnosti imalo je za posljedicu povećanje vrijednosti sporta kao pozornice za plemićko takmičenje. To je s jedne strane došlo do izražaja u reorganizaciji panhelenskih igara, a s druge strane u ustrojavanju gimnazija.

Članak Nina Luraghija *Veliki Kralj i tirani. Povijesna ocjena tiranide u Maloj Aziji tijekom vladavine prvih Ahemenida* (Il Gran Re e i tiranni. Per una valutazione storica della tirannide in Asia Minore durante il regno dei primi Achemenidi; str. 22.-46.) posvećen je studiji o tiranima u grčkim maloazijskim gradovima tijekom perzijske dominacije, od Kira do Kserksa. Tradicionalni pogled po kojemu su tirani bili zapravo namjesnici imenovani od perzijskog kralja odbacila je u skorije vrijeme tvrdnja da je Ahemenidsko Carstvo na lokalnoj razini tendiralo podloženoj populaciji prepustiti da vlada sama prema vlastitoj političkoj strukturi. Međutim, ta tvrdnja odlučno podcjenjuje ulogu prvih

Ahemenida u rastu tiranida u kasnoarhajskoj Joniji. Nakon nekoliko općih primjedaba glede odnosa između Ahemenidskog Carstva i domaće elite, uloga se tiranâ konfrotira s ulogom nadarenika koji su od Velikog Kralja primili jedan ili više gradova te s problemom kraljevskih nadarbina u Perzijskom Carstvu, jer se tiranida mogla dodijeliti i Grku koji se pokazao zaslužnim prema Velikom Kralju. Nadalje, položaj tiranâ uspoređuje se s položajem kraljeva Kipra i feničanskih gradova i procjenjuju se njihove funkcije kao i funkcije nadarenika s obzirom na ubiranje carskog tributa. Položaj tiranâ je u tom smislu različit i od carskog službenika i od domaćeg kralja. Poslije analize kronologije i načina na koji su tirani došli na vlast, podcrtana je odlučujuća uloga koju su u tom procesu igrali perzijski kraljevi. Također je naglašeno da se ta uloga ne može više interpretirati u odviše pojednostavljenom okviru stare teorije namjesnik-tiranin.

Christian Mileta u članku *Eumen III. i robovi. Nova razmatranja o karakteru Aristonikovog ustanka* (Eumenes III. und die Sklaven. Neue Überlegungen zum Charakter des Aristonikosaufstandes; str. 47.-65.) pozabavio se problematikom vezanom uz ustanak u Pergamu nakon smrti kralja Atala III. Istraživači Aristonikov ustanak obično smatraju pokušajem uzurpacije koji je tekao u dvije faze: poslije jedne relativno kratke i čisto dinastijske faze, Aristonik (Eumen III.), koji je pretendirao na kraljevstvo Atalovom oporukom zavještano Rimu, morao se sve više oslanjati na robove i seljake iz anatolskog zaleđa. No ovu shemu čini neodrživom spoznaja koju pružaju novi izvori. Štoviše, čini se da su Aristonika od početka ustanka podržavali kako stara elita kraljevstva Atalida, tako i slobodni niži slojevi kao i mnogi robovi. U skladu s time ustanak se uopće ne može karakterizirati tek kao pokušaj uzurpacije ili pobuna robova, odnosno nižih narodnih slojeva. On je više bio rezultat i nastavak državne krize u koju je zapalo pergamsko kraljevstvo pod Atalom III.

Arthur Keaveneg u članku *Tri rimska kronološka problema (141.-132. pr. Kr.)* (Three Roman Chronological Problems (141-132 B.C.); str. 66-90) na temelju analize izvornih podataka nastoji pokazati da je Decim Junije Brut Kalaički (Decimus Iunius Brutus Callaicus), konzul 138. pr. Kr., proslavio svoj hispanijski trijumf najvjerojatnije 136., no svakako ne kasnije od rane 135. pr. Kr. Također, prezentirajući temeljno slaganje svih naših izvora, ustvrđuje da je 135. pr. Kr. predstavljala početnu godinu prvog sicilskog robovskog rata. Napokon, otkriva da Marko Kos-konije, pretor 135. pr. Kr., nije u Makedoniji ostao dugo nakon svoje preture. Od tri poslanstva Kizičanina Mahaona, koja se obično povezuju s dotičnim pretorom, samo jedno ima zapravo veze s Koskonijem. Ostala dva tiču se uspostavljanja formalnih odnosa s Rimom.

Članak Thomasa P. Hillmana *Pompejev imperij u ratu protiv Lepida* (Pompeius' imperium in the war with Lepidus; str. 91.-110.) raspravlja o problemu je li Gnej Pompej Veliki tijekom pobune Marka Emilija Lepida 77. pr. Kr. služio kao legat Kvinta Lutacija Katula ili bio nezavisni zapovjednik. Plutarh i Ciceron, kao naši glavni sačuvani izvori, ne bave se izravno i eksplicitno prirodom Pompejeva imperija pa je teško dati definitivan odgovor na to pitanje. Međutim, detaljna analiza vrela pokazuje s popriličnom sigurnošću da je Pompej posjedovao *imperium pro praetore* i da je mnogo vjerojatnije kako je služio kao legat konzula Katula nego bio nezavisni zapo-vjednik.

Loretana de Libero započinje članak pod naslovom *Cesarova pljačka državne riznice* (Der Raub des Staatsschatzes durch Caesar; str. 111.-133.) konstatacijom da je republikanska državna riznica - *aerarium populi Romani* - ima svoje mjesto u sistematskom prikazivanju rimskog državnog prava. No povijesne rasprave i biografije ograničavaju se na njezino škrto spominjanje. Stoga autorica ponajprije razmatra državnu riznicu u povijesnom kontekstu, zatim na osnovi temeljite

studije izvora rekonstruira događaje u prvim mjesecima 49. g. pr. Kr., nadalje analizira postupke glavnih aktera u aferi i napokon iznova interpretira sporne navode iz prve glave Cezarova Građanskog rata (1.14 i 1.33). Autorica zaključuje da afera s državnom riznicom daje neprocjenjiv uvid u još živu tradiciju zamućene Republike početkom građanskog rata, koju je i Cezar morao uzeti u obzir.

Oliver Stoll u članku "*Oficir i džentlmen*". *Rimski časnik kao službenik kulta* ("Offizier und Gentleman". Der römische Offizier als Kultfunktionär; str. 134-162.) na temelju literarnih izvora kao i pravnih, papiroloških i epigrafskih svjedočanstava razmatra ulogu časnikâ u religijskoj praksi rimske vojske. Tradicionalna i vojnoppravna obveza rimskih časnika da obavljaju obredna žrtvovanja (*necessitas immolationum*) i izvršavanje ostalih vjerskih dužnosti kao službenikâ kulta koji zastupaju podređene jedinice bili su izraz odanosti caru i državi. Vjerska uloga časnikâ stajala je u uskoj vezi sa zadaćom održavanja vojničke stege i vjernosti vojske (*disciplina militaris et fides exercitus*). Daljnja motivacija za religiozni angažman pojašnjava njihovu društvenu pozadinu: isti konformitet na polju državne vjere pokazuju i u okvirima magistratskih službi u gradovima, općinama i pokrajinama, u skladu sa svojim društvenim položajem. Religija vojske i države u odnosu na nositelje u biti je identična: logor tako postaje Rim u malom - u oba slučaja vrijede jednake kulturne funkcije i vojno-magistratski rang.

Članak Roberta Rollinger *O alamanskom pohodu Konstancija II. na Bodensko jezero i Rajnu 355. godine po Kr. i o Julijanovom prvom boravku u Italiji. Razmatranja o Amijanu Marcelinu 15.4* (Zum Alamannenfeldzug Constantius' II. an Bodensee und Rhein im Jahre 355. n. Chr. und zu Julians erstem Aufenthalt in Italien. Überlegungen zu Ammianus Marcellinus 15,4; str. 163.-194.) donosi analizu navoda Amijana Marcelina o carskom pohodu protiv Alamana 355. g.

kombinirajući je s razmatranjima o važnom antičkom komunikacijskom pravcu između Milana preko prijelazâ Grisons do Bodenskog jezera i vojnim i taktičkim argumentima. Početna točka vojnih pokreta bio je glavni grad dijeceze Italia Annonaria Milan, gdje je rezidirao sâm car. Pohod se s velikom vjerojatnošću zbio u svibnju ili lipnju, a njegovo odredište bile su obje recijske pokrajine, posebno istočno područje Bodenskog jezera. Razlog su pružili stalni upadi alamanskih naseljenika u tu regiju i njihova prijetnja zaleđu. Carska je vojska što je brže mogla pošla u ugroženu zonu, krećući se uzduž već pripremljene komunikacijske linije od Milana do Bregenza. Na tom putu, netom prije prelaska Alpâ, car je u Comu saslušavao svog nećaka Julijana koji je bio osumnjičen s izdaje. Potom se vojna operacija nastavila. Svladavši prijelaze Grisons, car je stigao u područje oko Bregenza nedaleko od Bodenskog jezera i tada je daljnje vojne pokrete morao razmatrati u nazočnosti neprijatelja. Tom je prigodom radi izviđanja bila poslana malena no dobro opremljena i veoma pokretna jedinica odabranih trupa pod zapovjedništvom magistra equitum Flavija Arbetiona, dok je car čekao s glavinom snaga kao vojnom pričuvom. Arbetion je pao u zasjedu, ali je vrlo brzo uspio okupiti svoje snage i idući dan potući neprijatelja. Autor konstatira da danas više nije moguće utvrditi gdje se odigrala bitka niti gdje se nalaze Campi Canini koje Amijan Marcelin spominje u vezi s vijećanjem neposredno prije okršaja. Također, nije nam poznato niti je li postojao istoimeni toponim Campi Canini blizu Bellinzona ili se radi o korupciji tradicionalnog teksta.

Michael Redies u članku *Ćiril i Nestorije: nova interpretacija spora oko Bogorodice* (Kyrill und Nestorius: Eine Neuinterpretation des Theotokos-Streit; str. 195.-208.) nudi novi pogled na kontekst oko teološkog spora između biskupa Ćirila Aleksandrijskog i cariogradskog patrijarha Nestorija. Na temelju Nestorijevog prikaza u "Heraklidovoj knjizi"

(Liber Heraclidis) suvremeni su povjesničari dosad smatrali da je biskup Ćiril potaknuo raspravu o izrazu *theotókos* kao Marijinog atributa kako bi se zaštitio od svjetovnih optužaba i skrenuo pažnju s njih. No ponovno datiranje bitnih događaja pokazuje da se rasprava o Bogorodici bila raširila istokom prije Ćirilova uključivanja. Naime, Ćiril je već učestvovao u njoj prije nego su protiv njega bile podignute optužbe.

Članak Tassila Schmitta *Čudesna životinja i neobična afera s robovima kod Sinezija* (Ein Wundertier und eine merkwürdige Sklaven-affäre bei Synesios; str. 209.-230.) bavi se temom iz kasno-antičke i bizantske epistolografije. Autor na primjeru dva pisma Sinezija iz Kirene (živio na prijelazu iz četvrtog u peto stoljeće) nastoji pokazati da ona sadrže stvarnu informaciju, no također šifriraju podtekstove tako da nemaju veze s očitim sadržajem, nego se odnose na osnovnu temu koja zanima pisca. Detaljna analiza tako s jedne strane otkriva nove obavijesti o autoru i adresatu, a s druge strane izabrani načini komunikacije upućuju na specifične mentalitete i sociološke uvjete koji se moraju iscrpiti kao okvir za adekvatno razumijevanje teksta.

Mathias Hofter u članku *Umjetnost koja stvara i literarna kultura kod Paula Zankera, Sokratova krinka* (Bildende Kultur und literarische Kultur zu Paul Zanker, Die Maske des Sokrates; str. 231.-241.) ocjenjuje knjigu Paula Zankera, *Die Maske des Sokrates. Das Bild des Intellektuellen in der antiken Kunst* (München 1995.). Zanker daje pregled slikovnih svjedočanstava kulture obra-zovanja i njezinih eksponenata od ranog klasičnog razdoblja do kraja antike i pruža opsežnu i jedinstvenu sliku vrijednosti koju je antičko društvo pridavalo intelektualnom radu u svakodnevnom životu.

Harry W. Pleket, potaknut dvjema novim publikacijama o antičkom sportu (W. Decker, *Sport in der griechischen Antike. Vom minoischen Wettkampf bis zu den Olympischen Spielen*, München 1995. i S. Moller,

Das Volk der Athleten. Untersuchungen zur Ideologie und Kritik des Sport in der griechisch-römischen Antike, Trier 1995.), pozabavio se u članku *Sport i ideologija u grčko-rimskom svijetu* (Sport and Ideology in the Graeco-Roman World; str. 315.-324.) nizom pitanja na tu temu: "suvremenost" antičkog sporta i njegovo mjesto u društvu, opseg do kojeg je bio profesionaliziran, društveno podrijetlo atletâ, pojava, funkcija i utjecaj (ograničen) kritike sporta u antici i ideološka reakcija atletâ na kritiku.

Walter Lapini u prilogu *Ciklička filologija: slučaj Pseudo-Ksenofontove Athenaion Politeia* (Filologia ciclica: Il caso dell' *Athenaion Politeia* dello Pseudo-Senofonte; str. 325.-335.) odgovara na članak Y. Nakategawe, *Athenian Democracy and the Concept of Justice in Pseudo-Xenophon's Athenaion Politeia*, *Hermes* 123, 1995., 28.-46. i pritom pronalazi zamjerke u metodi koju je japanski znanstvenik rabio za analizu Pseudo-Ksenofontovog *Atenskog ustava* ('Αθηναίων πολιτεία), ujedno dajući općenite komentare o poimanju pravde anonimnog autora spisa kao i o njegovom političkom stavu.

Stefan Rebenich u članku *Neprijateljstvo prema strancima u Sparti? Razmišljanja o tradiciji spartanske ksenelasije* (Fremdenfeindlichkeit in Sparta? Überlegungen zur Tradition der spartanischen Xenelasio; str. 336.-359.) razmatra pojavu protjerivanja stranaca u Sparti (ξενηλασία), ustvrđujući kako nema dokaza o postojanju likurskog zakona koji bi se ticao takvog postupka. Protjerivanja o kojima svjedoče naši izvori bila su pojedinačne mjere poduzimane u trenucima teške unutarnje ili međunarodne krize. Veće skupine stranaca nisu se vjerojatno našle na udaru prije petog stoljeća pr. Kr. Valja zapaziti da su s vremena na vrijeme i drugi grčki polisi iskazivali jednako neprijateljstvo prema strancima. Autor zaključuje da je predožba o beskompromisnoj spartanskoj ksenofobiji i ksenelasiji koju bi uveo Likurg konstrukcija atenske propagande tijekom Peloponeskog

rata i oligarhijska idealizacija ranog spartanskog političkog i društvenog ustroja.

James Roy u članku *Tukidid 5.49.1-50.4: spor između Elide i Sparte 420. g. pr. Kr. i elejsko iskorištavanje Olimpije* (Thucydides 5.49.1-50.4: The Quarrel between Elis and Sparta in 420 B. C., and Elis' Exploitation of Olympia; str. 360.-368.) analizira odlomak iz pete knjige Tukididova *Peloponeskog rata* želeći pokazati kako su Elejci koristili kontrolu Olimpije da pokrenu saslušanje protiv Sparte zbog navodnog kršenja primirja tijekom Olimpijskih igara (Spartanci su napali utvrdu Firk i poslali tisuću hoplita u Lepreon prije negoli im je stiglo olimpijsko poslanstvo). Optužba je bila sporna budući da je bila povezana s elejskom pretenzijom nad Lepreonom koji Elejci nisu više imali u vlasti i jer je ovisila o datiranju početka olimpijskog primirja od dana kad je ono bilo proglašeno u Elidi, iako još nije bilo proklamirano u Sparti. Na saslušanju je Elida donijela presudu u svoju korist, premda predstavnici Sparte nisu bili nazočni. U članku se također pretpostavlja kako spremnost Elejaca da primjenjuju olimpijsku jurisdikciju kad su u pitanju njihovi vlastiti interesi pomaže objasniti odredbu da u slučaju kršenja sporazuma strana koja se oglušila na izvršavanje svoje obveze mora platiti jedan talenat olimpijskom Zeusu.

Wilfred Geominy u članku *O posvetnom daru Daohâ* (Zum Daochos-Weihgeschenk; str. 369.-402.) bavi se genealoškim podacima o obitelji Daohidâ iz Delfâ. U posvetnom natpisu spominju se, između ostalih, dvojica nositelja s imenom Daoh. Autor izražava mišljenje da se Daoh, prijatelj makedonskog kralja Filipa II. i poznat iz Demostena i delfskih natpisâ, mora identificirati kao Daoh I. Na temelju toga datacija se spomenika ima pomaknuti za dva naraštaja i smjestiti u rano treće stoljeće pr. Kr. Epigram Daoha I. u skladu je s političkim prilikama tijekom vladavina Filipa I i Aleksandra, no brani da se pretpostavi Filipovo arhontstvo u Tesaliji. Promjena u kronologiji utječe na naše razumijevanje danas izgubljenog natpisa iz

Farsala. U njemu se spominje atlet Agija, još jedan član obitelji, koji je zastupljen i u Delfima u gotovo identičnom epigramu. Epigram Daoha II. upućuje na to da u ranom trećem stoljeću valja, nakon duže stanke, ponovno računati s tesalijskim predsjedanjem amfik-tionijom i da su se političke prilike iznova vratile na federativni ustroj. Takvi su uvjeti, prema autoru, bili mogući jedino tijekom desetljeća 287-277. pr. Kr., kad je po svemu sudeći bio podignut delfski spomenik.

Članak Ernsta Baltruscha *Divljenje, trpljenje, odbijanje: sud o Židovima u grčko-rimskoj literaturi* (Bewunderung, Duldung, Ablehnung: Das Urteil über die Juden in der griechisch-römischen Literatur; str. 403.-421.) razmatra stav prema Židovima i židovstvu u grčkoj i rimskoj literaturi. Autor konstatira da se on kretao od divljenja preko podnošenja do najžešćeg odbacivanja. Kvantitativno, pretežu svjedočanstva o odbijanju Židova. U suprotnosti sa suvremenim interpretacijama na židovsku se religiju gleda pozitivno, kao i na njezinu starost i činjenicu da su joj Židovi ostali vjerni. Posebno negativan stav se izražava prema židovskom načinu života s obzirom na njihove vjerske zasade. Sadržajne i formalne analogije sa suvremenim antisemitizmom su očevidne. Kao i u moderno doba, sud o Židovima ovisi o upućenosti onoga koji ga daje.

Robert Hannah u članku *Marsove igre i hramovi Marsa Ultora* (Games for Mars and the Temples of Mars Ultor; str. 422-433.) pozabavio se datacijom uvođenja igara i podizanja svetišta u čast Marsa nakon što su Parti 20. g. pr. Kr. vratili rimske bojne znakove otete u Krasovom porazu kod Kare trideset i tri godine ranije. Autor odbacuje Mommse-novu pretpostavku da je svetište Marsa Ultora na Kapitolu bilo podignuto 12. svibnja 20. pr. Kr., budući da se August u Rim vratio tek 12. listopada 19. pr. Kr. S druge strane, čini se prihvatljivim da je 12. svibnja bio datum uvođenja cirkuskih igara, *ludi Martiales*, 2. pr. Kr. Prvog kolovoza iste godine, po dovršetku Augustova foruma, bio je posvećen hram Marsa Ultora. Čini se da su postojale

dvostruke igre za obilježavanje tih dviju različitih prigoda. Fasti su sačuvali spomen prvih igara 12. svibnja do četvrtog stoljeća, dok jedino svjedočanstvo za druge igre 1. kolovoza pruža Dion Kasije.

E. S. Ramage u članku *Augustova propaganda u Hispaniji* (Augustus' Propaganda in Spain; str. 434.-490.) analizira vidove Augustove propagande u pokrajini Hispaniji. U prethodnom broju časopisa *Klio* isti se autor pozabavio elementima Augustove propagande u Galiji. Tijekom dvadesetih godina prije Kr. August se etablirao kao pobjednički vođa i započeo organizirati pokrajinu. U 16.-13. g. pr. Kr. dodao je svojoj predožbi sliku uspješnog upravitelja i umiritelja Galije i Hispanije, a njegovo je djelovanje bilo proslavljeno posvećivanjem žrtvenika Miru (Ara Pacis). Kovani novac učinio je cara poznatim u svakom dijelu poluotoka, naglašavajući posebno njegove pobjede, postignuća i isključive počasti. Osnovane kolonije nosile su njegovo ime. Na njegovu su prisutnost ukazivale i druge asocijacije: *pagus Augustanus*, *Aquae Augustae*, *termini Augustales*, *Via Augusta*, *Insula Augusta*, te uske veze s pokrajinskom skupštinom. Propagandne teme uključuju i samog cara, tako da je naglasak više na ličnosti nego na Rimu kao apstrakciji. Slave se careve "javne vrline": *Victoria Augusta* i *Felicitas*, kao i "privatne vrline": hrabrost u pobjedi, milosrđe prema poraženima, pravednost u vladanju, odanost obitelji, zemlji i bogovima, te darežljivost. Krajnji oblik propagande predstavlja obožavanje Augusta još za njegova života. Čini se da je ono bilo prilično prošireno, posebno u sjeverozapadnoj Hispaniji.

U članku Nicola G. Brancata M. VLPIVS AVG. L. ABASCANTVS: *neobjavljeni natpis iz Vicovara* (M. VLPIVS AVG. L. ABASCANTVS: un' epigrafe inedita da Vicovaro; str. 491.-503.) donose se podaci o oltaru pronađenom 1970. g. u Vicovaru (Rim) i ujedno razmatraju druga epigrafska svjedočanstva s iste lokacije.

Na kraju svakog sveska časopisa nalaze

se brojne rasprave i prikazi (str. 242-297 i 504-567) kao i popis izdanjâ pristiglih u redakciju do 30. lipnja, odnosno 31. prosinca 1997. godine.

Hrvoje Gračanin

JOURNAL OF ROMAN STUDIES
SV. 88., LONDON 1998.

Novi broj časopisa *Journal of Roman Studies* donosi niz članaka s područja proučavanja povijesti rimske antike. U članku Plautu na Palatinu (Plautus on the Palatine; str. 1.-20.) Sander M. Goldberg daje prikaz kazališnog života u starom Rimu, posebno se baveći izvedbom Plautove drame "Pseudolus" na Palatinu ispred Kibelinog hrama 10. 4. 191. g. pr. Kr. Na početku članka dan je pregled glavnih smjernica u historiografiji što se tiče proučavanja rimskog teatra. Autor konstatira da Rim nije imao stalno kazalište sve dok ga 55. pr. Kr. nije Gnej Pompej dao sagraditi na Martovom polju. Razlozi dotadašnjeg protivljenja republikanskog senata njegovoj gradnji dijele se u tri aspekta: moralni, politički i religiozni. Stoga se postavlja pitanje gdje su i na koji način Rimljani izvodili svoja dramska djela. Odgovor leži u svečanostima prigodom posvećivanja hramova i igrama koje su bile organizirane radi obilježavanja raznih vjerskih blagdana (ludi Floriales, Cerales, Megalenses itd.). Zatim se rekonstruira izgled improviziranog kazališta podignutog povodom posvećenja Kibelina hrama: drvena pozornica bila je postavljena na trgu ispred samog hrama, a publika je sjedila na širokom i visokom stepeništu koje je vodilo do hrama. Autor se pozabavio i problemom okupljanja i smještaja publike za predstavu, ustvrđujući da su od 191. g. pr. Kr. postojala razdvojena mjesta za senatore i ostale građane. Razlozi malog broja publike objašnjavaju se činjenicom da je gledateljstvo bilo nemirno i prostor skučen, vrijeme izvođenja nerijetko nepodesno (npr.

spomenute Megalenzije iz 191. g. pr. Kr. zbog neprilagodnosti rimskog kalendara pale su zapravo na 1. prosinac 192. pr. Kr.), a najveći broj stanovnika Rima nije niti bio privučen izvedbama ludi scaenici.

R. O. A. M. Lyne u članku Propercije 2.10 i 2.11 i struktura knjigâ '2 A' i '2 B' (Propertius 2.10 and 11 and the structure of books '2 A' and '2 B'; str. 21-36) bavi se analizom Propercijeve Druge knjige elegija sačuvane u 60 stihova. Oslanjajući se na već postojeće pretpostavke, autor ustvrđuje da se radi o ostacima dvije knjige. Pritom identificira i raspravlja o poemi za koju smatra da više pripada prvoj (2 A) od dviju pretpostavljenih knjiga i ujedno raščlanjuje strukturu i sadržaj obje knjige.

Michael Comber autor je članka Novi pogled na knjigu: čitanje Propercija preko Pounda. Studija o poimanju (A book made new: reading Propertius reading Pound. A study in reception; str. 37-55), potaknutog čitanjem Poundovog homagea djelu i osobi Seksta Propercija. Autor pokušava odgovoriti na pitanje što je kontroverznog američkog pjesnika Ezru Pounda privuklo Properciju i usto vrši analizu Propercijeve Treće knjige elegija.

R. R. R. Smith u članku Kulturološki izbor i politički identitet u počasnim kipovnim portretima na grčkom istoku u drugom stoljeću poslije Krista (Cultural choice and political identity in honorific portrait statues in the Greek East in the second century A. D.; str. 56-93) bavi se studijom portretnih spomenika s grčkog istoka tijekom drugog stoljeća i cilja interpretirati kulturološke i političke identitete koje su imali projicirati. U članku se usto predlaže okvir za proučavanje takvih portreta i daje pogled na to kako vizualni dokazi mogu pružiti dodatan obol sadašnjoj raspravi o kulturi, politici i samoreprezentaciji u drugom stoljeću.

U članku *Tam firmum municipium: romanizacija Volaterrae i njezine kulturološke implikacije* (*Tam firmum municipium: the romanization of Volaterrae and its cultural*

H I S T O R I J S K I
Z B O R N I K

GODINA LIII
ZAGREB 2000.

UDK 93/99

ISSN 0351-2193

Historijski zbornik, god. LIII, str.1-283, Zagreb 2000.

Izdavač

Društvo za hrvatsku povjesnicu

Redakcijski odbor

Mirjana Gross

Ivan Kampuš

Franko Mirošević

Ivica Prlender

Tomislav Raukar

Petar Strčić

Glavni i odgovorni urednik

Ivica Prlender

Članci i rasprave iz časopisa Historijski zbornik su referirani u publikacijama:

ABC Clio

Historical Abstracts

America: History and Life

Adresa uredništva

Društvo za hrvatsku povjesnicu, Odsjek za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 10000 Zagreb, I. Lučića 3, Hrvatska

Časopis izlazi jednom godišnje

Izdanje časopisa sufinancira Ministarstvo znanosti Republike Hrvatske

Tisak:

Horetzky